

AVUSTAJAKESKUS.FI

saavutettavuus arviointi 2020

Tiivistelmä

Mitä saavutettavuudella tarkoitetaan ja onko se huomioitu
Avustajakeskus.fi sivustolla lain edellyttämällä tavalla

Jussi Tuominen

jussi.tuominen@outlook.com

Sisällys

Johdanto: Miksi saavutettava?	3
Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta	3
Laki määrittelee vähimmäistason saavutettavuudelle.....	3
Miten saavutettavuutta arvioidaan?	3
WCAG 2.1: lain vaatimukset	4
Saavutettavat asiakirjat	4
Avustajakeskus.fi saavuttavuuden arviointi	4
1. Tarkista, ovatko sivut HTML:n ja CSS:n kieliopin mukaiset	5
2. Tarkista, onko kuville tekstivastineet ja etteivät kuvat sisällä tekstitietoa.	5
3. Tarkista, kuvaako otsikkorakenne riittävän loogisesti dokumentin rakennetta. Helpottaako rakenne lukemista, ymmärtämistä ja epävisuaalista navigointia?.....	5
4. Tarkista linkkien toimivuus. Varmista, että linkin teksti kertoo havainnollisesti, mihin linkki johtaa. Varmista, että linkki ei avaa uutta ikkunaa ilmoittamatta siitä.....	6
5. Tarkista, että tekstin ja taustan välinen kontrasti on riittävä ja ettei väriä käytetä ainoana tapana jonkin tiedon välittämiseen.	6
6. Tarkista, ettei sivulla käytetä HTML-taulukkoja ulkoasun tai muun visuaalisen rakenteen luomiseen....	7
7. Tarkista, että tekstin koko on määritelty suhteelliseksi ja muuntuu lukijan tarpeiden mukaan	7
8. Tarkista, että lomakkeisiin saa syötettyä tiedot myös apuvälineitä käytettäessä.	7
9. Tarkista, että taulukot on laadittu oikein HTML-kieliopin mukaan ja tietosisältö on saavutettavissa myös apuvälineillä.	8
10. Tarkista, että käyttöliittymän komponentit ja navigointi toimivat siten, että järjestelmän kaikkea toimintaa voi ohjata näppäimistöllä.....	8
11. Tarkista, että mikään sivun sisältö ei välky nopeammin kuin 3 kertaa sekunnissa. Nopea välkkyminen voi altistaa epileptiselle kohtaukselle.....	8
12. Tarkista, että järjestelmä auttaa käyttäjää navigoimaan oikeille sivuille.....	8
13. Tarkista, että sivulla käytetään selkeää yleiskieltä. Se auttaa lukulaitteita tai puhesyntetisaattoria käyttäviä ja kieltä vain vähän osaavia ymmärtämään sivun sisällön.	8
14. Tarkista, että järjestelmä antaa käyttäjälle riittävästi aikaa lukemiseen ja sisällön ymmärtämiseen. ...	8
Asiakirjat ja tiedostot sivustolla Avustajakeskus.fi.....	8
Loppuyhteenveto	9
Korjausehdotukset:	9
LÄHTEET.....	10

Johdanto: Miksi saavutettava?

Saavutettavuudesta hyötyvät kaikki käyttäjät. Erityisen tärkeää ja jopa välttämätöntä hyvä saavutettavuus on niille, joilla on jokin vamma tai toimintarajoite. Esimerkiksi näkövammalla tai liikuntavammalla voi olla vaikutusta digitaalisten palvelujen käyttöön.

Saavutettavilla verkkopalveluilla voidaan parantaa ihmisten yhdenvertaisuutta. Kun palveluista tehdään saavutettavia ja riittävän helppokäyttöisiä, kaikilla on mahdollisuus käyttää niitä.

Saavutettavien verkkosivujen toteuttaminen vaatii myös tiettyjen verkkostandardien noudattamista. Siksi saavutettavat verkkosivut toimivat mahdollisimman hyvin kaikilla päätelaitteilla ja verkkoselaimilla.

(<https://papunet.net/saavutettavuus/miksi-saavutettava>)

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta tuli voimaan Suomessa huhtikuussa 2019. Laki määrää, että julkisen sektorin verkkosivujen ja mobiilipalvelujen tulee olla saavutettavia. Lakia sovelletaan myös vesi-, ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimiviin julkisiin yrityksiin, sekä finanssialan toimijoihin. Laki tulee koskemaan myös järjestöjä, jotka saavat yli puolet rahoituksestaan julkisilta tahoilta.

Lain vaatimusten noudattamista valvoo Suomessa Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Lain vaatimukset ja siihen liittyvää ohjeistusta tullaan julkistamaan saavutettavuusvaatimukset.fi-sivustolla.

Lainsäädäntö perustuu Euroopan unionin direktiiviin julkisen sektorin verkkopalveluiden saavutettavuudesta eli niin sanottuun saavutettavuusdirektiiviin. Kyseinen direktiivi tuli voimaan vuonna 2016.

<https://papunet.net/saavutettavuus/laki-digitaalisten-palvelujen-tarjoamisesta>

Laki määrittelee vähimmäistason saavutettavuudelle

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta määrittelee vähimmäistason verkkopalvelujen saavutettavuudelle. Lain pohjana toimii World Wide Web Consortiumin laatima Verkkosisällön saavutettavuusohjeistus WCAG 2.1 (taso AA).

WCAG 2.1 sisältää joukon saavutettavuutta mittaavia teknisiä onnistumiskriteerejä. Saavutettavien verkkosivustojen tulee läpäistä nämä kaikki onnistumiskriteerit.

Saavutettavuusdirektiivi on merkittävä edistysaskel kohti parempaa sähköisten palveluiden saavutettavuutta.

<https://papunet.net/saavutettavuus/laki-digitaalisten-palvelujen-tarjoamisesta>

Miten saavutettavuutta arvioidaan?

Saavutettavien verkkosivujen tekemiseen ja arviointiin käytetään usein erilaisia saavutettavuusohjeistuksia. World Wide Web Consortiumin (W3C) laatimat Verkkosisällön saavutettavuusohjeet 2.0 (WCAG 2.0) on yleisimmin käytössä oleva saavutettavuusohjeistus, joka on usein myös lainsäädännön pohjana.

Verkkosivustojen suunnittelussa, kehityksessä ja arvioinneissa on syytä arvioida niiden teknisen saavutettavuuden lisäksi myös käytettävyyttä. Käytettävyyssuunnittelussa tulisi ottaa huomioon myös toimintarajoitteiset ja vammaiset henkilöt.

lähde: <https://papunet.net/saavutettavuus/mita-on-saavutettavuus>

WCAG 2.1: lain vaatimukset

WCAG eli Web Content Accessibility Guidelines, suomeksi Verkkosisällön saavutettavuusohjeet, on kansainvälinen ohjeistus verkkosisältöjen saavutettavuudesta.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta velvoittaa noudattamaan WCAG-ohjeistuksen uusimman version eli WCAG 2.1 -ohjeistuksen A- ja AA-tason kriteerejä. Poikkeuksena ovat suorat verkkolähetykset (video- tai äänilähetykset), joiden ei tarvitse noudattaa kriteerejä.

Näin ollen lain velvoittamia kriteereitä on yhteensä 49 kappaletta. Laki ei velvoita täyttämään AAA- tason kriteereitä eikä kriteeriä 1.2.4 Tekstitys (suorissa lähetyksissä).

lähde: <https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/lait-ja-standardit/wcag-2-1/>

Luotettavien tulosten saamiseksi tarvitaan yleensä perehtyneisyyttä verkkosisältöjen laatimiseen ja saavutettavuuteen sekä usean arviointimenetelmän käyttämistä. Sivuston ylläpitäjän tekemät, ohjeidenmukaiset päivitykset voidaan tarkistaa päivittäin myös automaattisesti.

lähde: <http://www.esok.fi/stivisuositus/verkkosivut-1/verkkosivujen-saavutettavuussuositukset>

Saavutettavat asiakirjat

Saavutettavuusdirektiivin vaatimukset edellyttävät, että ns. toimisto-ohjelmistojen tiedostomuotoissa julkaistut aineistot ovat saavutettavia. Käytännössä siis verkkosivuilla ja digitaalisissa palveluissa julkaistut pdf-, Word- ja PowerPoint-tiedostot tai niitä vastaavat avoimen lähdekoodin tiedostot pitää toimittaa saavutettavuusohjeiden mukaan

<https://www.saavutettavasti.fi/saavutettavat-asiakirjat/>

Avustajakeskus.fi saavuttavuuden arviointi

Avustakeskus.fi sivustolla käytetty 14 asiakohtaa, jotka perustavat eli WCAG 2.1 -ohjeistuksen A- ja AA-tason kriteerejä, josta on hyvä lähteä liikkeelle saavuttavuuden arvioinnissa. Ei ole tarpeenmukaisesti tutkia saavutettavuutta syvällisemmin ennen kuin nämä perusasiat on kartoitettu sekä parantamiskohteet löydetty ja ne on korjattu.

”Seuraava 14 kohdan tarkistuslista perustuu W3C:n ohjeisiin. Tarkistuslista mahdollistaa saavutettavuuden arvioinnin kolmella tasolla (A, AA ja AAA). Näitä kriteerejä käytetään WCAG 2.0 -ohjeissa saavutettavuustasojen määrittelyssä.”

lähde: <http://www.esok.fi/stivisuositus/verkkosivut-1/verkkosivujen-saavutettavuussuositukset>

Lisäksi arvioidaan Avustajakeskus.fi sivuston asiakirjoja ja tiedostoja, jotka ovat Word-, Excel-, PowerPoint- tai pdf-muodossa.

1. Tarkista, ovatko sivut HTML:n ja CSS:n kieliopin mukaiset

Validointi suoritettiin W3C Logo Markup validointipalvelussa 13.3.2020

Validoinnin URL:

<https://validator.w3.org/check?uri=https%3A%2F%2Fwww.avustajakeskus.fi%2F&charset=%28detect+automatically%29&doctype=Inline&group=0>

Validoinnin tulos ja sanallinen arvio:

Validointiohjelmalla tarkastettiin avustajakeskus.fi –sivuston etusivu. Se sisältää suurelta osin muilla sivuilla toistuvaa koodia. Wordpress-teeman rakenne koostuu pää, vartalo ja jalka –osista. Niistä pää ja jalka pysyvät lähes aina samoina ja vartalon sisältö vaihtuu. validoinnissa ilmeni eniten virheilmoituksia pääosion koodissa. Yhteensä virheitä löytyi 52kpl. Virheilmoituksia tuli Facebookiin liittyvästä javascript ohjelmasta, emojiin liittyvästä koodista, koodin sisennyksestä, puuttuvista attribuuteista elementeissä ja Facebook-upotuksesta. Korjauksia voi tehdä noin kolmasosaan ja poistamalla virheisiin liittyviä Wordpress-lisäosia tai muita toimintoja. Lisäksi olisi hyvä tarkistaa dokumenttityypin soveltuvuus sivustolla käytettävälle koodille.

2. Tarkista, onko kuville tekstivastineet ja etteivät kuvat sisällä tekstitietoa.

Pääsääntöisesti Avustajakeskus.fi sivuston kuvista puuttuvat alt-tekstit. Alt-tekstit ovat tärkeitä, koska ne auttavat vammaisia henkilöitä ja hakukoneita. Avustajakeskus.fi sivustolle on helppo lisätä Alt-tekstit WordPress julkaisujärjestelmän avulla. Näin ei ole kuitenkaan tehty, ja ne puuttuvat lähes jokaisesta kuvasta.

Tekniseltä kannalta tarkasteltuna tarkoituksena on kuitenkin tuottaa html-sivuilla img-elementtiin alt-attribuutin sisältö. Alt-attribuutin sisältö on teksti, jonka esimerkiksi näkövammaisten käyttämät ruudunlukuohjelmat lukevat ääneen. Kuville voidaan tuottaa tekstivastine myös muihin dokumentteihin, kuten word- ja pdf-tiedostoihin.

<https://www.saavutettavasti.fi/kuva-ja-aani/kuvat/>

3. Tarkista, kuvaako otsikkorakenne riittävän loogisesti dokumentin rakennetta. Helpottaako rakenne lukemista, ymmärtämistä ja epävisuaalista navigointia?

Sivujen otsikkorakenne on pääsääntöisesti heikko. Otsikko ovat osittain pitkiä ja ne ovat vaikeaselkoisia. Lisäksi otsikkotasot sekoittuu paikoittain leipätekstiin väärin tehdyn asettelun seurauksena. Otsikko rakenteessa on paljon kehitettävää.

Haluan avustajaksi

Haluatko olla vapaaehtoinen tai tehdä palkkatyötä?

Haluan vapaaehtoiseksi avustajaksi

Jokainen tarvitsee aina välillä apua, toiset enemmän ja toiset vähemmän.

Monet meistä ovat myös miettineet tarvitaanko meitä auttamaan?

Meillä Avustajakeskuksessa on tähän yksinkertainen vastaus KYLLÄ!

Vapaaehtoisavustajana toimiminen ei vaadi tiettyä koulutus- tai työtaustaa.

Voit olla niin muurari, opettaja, kuin vaikka eläkeläinen. Tärkeintä on, että haluat auttaa ja olet valmis vapaaehtoistyöhön.

Avustajakeskuksen vapaaehtoiseksi avustajaksi pääset esimerkiksi osallistumalla vammaisavustaja- tai uintiavustajakursseillemme. Lisätietoa kursseista löydät [Koulutukset ja kurssit](#)-sivulta. Voit myös ottaa meihin suoraan yhteyttä joko puhelimitse tai valmiilla [yhteydenottomakkeella](#). Kurssin käynti ei ole kuitenkaan ehtona vapaaehtoisena toimimiselle, tärkeintä on että sinulla on sydän paikallaan ja haluat toimia.

Vapaaehtoinen avustaja voi lähteä esimerkiksi asiakkaan kanssa teatteriin, kauppa-asioille, ulkoiluavuksi tai vaikkapa kahvitella asiakkaan seurana. Avustajan ei ole tarkoitus hoitaa sairaanhoidollisia tai kodinhoidollisia tehtäviä, vaan lähinnä olla mukana asiakkaan vapaa-ajassa.

Avustajakeskus tarjoaa vuosittain monenlaista lisäkoulutusta rekisterissä oleville avustajilleen.

Lisäkoulutukset ovat rekisteröityneille avustajille maksuttomia.

Tervetuloa joukkoon!

Haluan palkalliseksi avustajaksi

Avustajakeskuksen kautta sinulla on mahdollisuus löytää juuri itsellesi sopivaa osa- ja kokoaikatyötä tai sijaisuuksia vaihtelevilla tuntimäärillä. Aikaisemmalla koulutuksellasi tai työhistoriallasi ei ole merkitystä eikä avustajan työn tekemiseen ole virallisia pätevyysvaatimuksia.

Avustettava toimii työnantajana ja valitsee avustajansa itse.

Yllä olevassa kuvassa näkyy, että sivuston Avustajakeskus.fi sivuston tekstinasettelun ongelmat

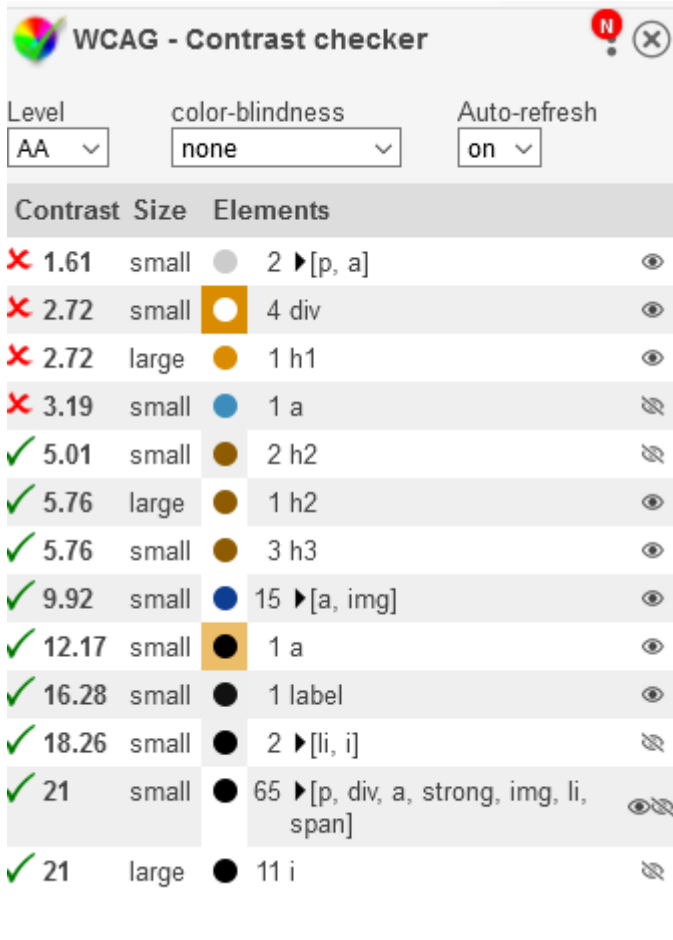
4. Tarkista linkkien toimivuus. Varmista, että linkin teksti kertoo havainnollisesti, mihin linkki johtaa. Varmista, että linkki ei avaa uutta ikkunaa ilmoittamatta siitä.

Linkit toimivat sivustolla hyvin. Ne eivät avaa uutta ikkunaa, joten ilmoitusta ei tarvita.

5. Tarkista, että tekstin ja taustan välinen kontrasti on riittävä ja ettei väriä käytetä ainoana tapana jonkin tiedon välittämiseen.

Kontrasti on suurimmaksi osaksi hyvä sivustolla. Sivustolla käytetty vaaleanruskea ei ole paras mahdollinen kontrastin kannalta. Myös sivustolla käytetty harmaa leipätekstin väri ei ole hyvä kontrastin kannalta.

Alla kuvassa WCAG kontrastin tarkastustyökalun (Firefoxin lisäosa) tuloksia.

Level	color-blindness	Auto-refresh
AA	none	on
Contrast	Size	Elements
✗ 1.61	small	2 ▶[p, a]
✗ 2.72	small	4 div
✗ 2.72	large	1 h1
✗ 3.19	small	1 a
✓ 5.01	small	2 h2
✓ 5.76	large	1 h2
✓ 5.76	small	3 h3
✓ 9.92	small	15 ▶[a, img]
✓ 12.17	small	1 a
✓ 16.28	small	1 label
✓ 18.26	small	2 ▶[li, i]
✓ 21	small	65 ▶[p, div, a, strong, img, li, span]
✓ 21	large	11 i

Kuvassa näkyy, että sivustolla käytössä oleva vaaleanruskea ei ole hyvä kontrastin kannalta

6. Tarkista, ettei sivulla käytetä HTML-taulukkoja ulkoasun tai muun visuaalisen rakenteen luomiseen.

Sivustolla ei ole käytetty HTML-taulukkoja ulkoasussa tai muun visuaalisen rakenteen luomiseen. Tämä asia kannattaa varmistaa vielä seuraavan kerran, kun sivustoon tehdään isompi päivitys.

7. Tarkista, että tekstin koko on määritelty suhteelliseksi ja muuntuu lukijan tarpeiden mukaan

Testattu yhden käyttäjän näkövammaohjelmalla ja näppäimistöllä, ja käyttäjä on kertonut pääsen eteenpäin sivustolla. Ei ole raportoitu sellaisia puutteita tai vikoja, joita pitäisi välittömästi laajentaa.

8. Tarkista, että lomakkeisiin saa syötettyä tiedot myös apuvälineitä käytettäessä.

Testattu yhden käyttäjän näkövammaohjelmalla ja näppäimistöllä, ja käyttäjä on kertonut pääsen eteenpäin sivustolla. Ei ole raportoitu sellaisia puutteita tai vikoja, joita pitäisi välittömästi laajentaa.

9. Tarkista, että taulukot on laadittu oikein HTML-kieliopin mukaan ja tietosisältö on saavutettavissa myös apuvälineillä.

Testattu yhden käyttäjän näkövammaohjelmalla ja näppäimistöllä, ja käyttäjä on kertonut, pääsevänsä eteenpäin sivustolla. Ei ole raportoitu sellaisia puutteita tai vikoja, joita pitäisi välittömästi laajentaa.

10. Tarkista, että käyttöliittymän komponentit ja navigointi toimivat siten, että järjestelmän kaikkea toimintaa voi ohjata näppäimistöllä.

Testattu yhden käyttäjän näkövammaohjelmalla ja näppäimistöllä, ja käyttäjä on kertonut, pääsevänsä eteenpäin sivustolla. Ei ole raportoitu sellaisia puutteita tai vikoja, joita pitäisi välittömästi laajentaa.

11. Tarkista, että mikään sivun sisältö ei välky nopeammin kuin 3 kertaa sekunnissa. Nopea välkkyminen voi altistaa epileptiselle kohtaukselle.

Avustajakeskus.fi sivustolla ei ole välkkyvää sisältöä.

12. Tarkista, että järjestelmä auttaa käyttäjää navigoimaan oikeille sivuille.

Sivustolla on murupolku. Navigointi on selkeä.

13. Tarkista, että sivulla käytetään selkeää yleiskieltä. Se auttaa lukulaitteita tai puhesyntetisaattoria käyttäviä ja kieltä vain vähän osaavia ymmärtämään sivun sisällön.

Sivuston kieli on pääsääntöisesti ymmärrettävää yleiskieltä. Välimerkkejä ja lyhenteitä ei kannattaisi käyttää. Tekstin asettelussa leipätekstissä ja otsikoissa on kohdassa kolme mainittuja puutteita.

14. Tarkista, että järjestelmä antaa käyttäjälle riittävästi aikaa lukemiseen ja sisällön ymmärtämiseen.

Avustajakeskus.fi sivusto ei rajoita lukuaikaa ja sisällön ymmärtämisen aikaa ei ole myöskään rajoitettu.

Asiakirjat ja tiedostot sivustolla [Avustajakeskus.fi](https://www.saavutettavasti.fi/saavutettavat-asiakirjat/)

Saavutettavuusvaatimukset koskevat myös asiakirjatiedostoja, kun ne julkaistaan verkkosivuilla. Saavutettavuusdirektiivin vaatimukset edellyttävät, että ns. toimisto-ohjelmistojen tiedostomuotoissa julkaistut aineistot ovat saavutettavia. Käytännössä siis verkkosivuilla ja digitaalisissa palveluissa julkaistut pdf-, Word- ja PowerPoint-tiedostot tai niitä vastaavat avoimen lähdekoodin tiedostot pitää toimittaa saavutettavuusohjeiden mukaan.

<https://www.saavutettavasti.fi/saavutettavat-asiakirjat/>

Sivustolla Avustajakeskus.fi olevat text-, pdf-, Word- ja PowerPoint-tiedostot pitää muuttaa saavutettavaksi. Ne eivät täytä saavutettavuuden vaatimuksia. Saavutettavat tiedoston ovat pääsääntöisesti sivulla <https://www.avustajakeskus.fi/materiaalit>

Loppuyhteenveto

Lain pohjana toimii World Wide Web Consortiumin laatima Verkkosisällön saavutettavuusohjeistus WCAG 2.1 (taso AA). Se sisältää joukon saavutettavuutta mittaavia teknisiä onnistumiskriteerejä. Saavutettavien verkkosivustojen tulee läpäistä nämä kaikki onnistumiskriteerit.

Tässä raportissa ei ole kirjattu kohta kohdalta WCAG 2.1: lain vaatimuksia. Näitä lain velvoittamia kriteereitä on yhteensä 49 kappaletta. Laki ei velvoita täyttämään AAA- tason kriteereitä eikä kriteeriä 1.2.4 Tekstitys (suorissa lähetyksissä).

Lain vaatimukset kohta kohdalta löytyy osoitteessa:

<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/lait-ja-standardit/wcag-2-1/>

Avustakeskus.fi sivuston saavutettavuuden arvioinnissa käytetty 14 asiakohtaa, jotka perustavat WCAG 2.1 -ohjeistuksen. Tämä 14 kohdan tarkastuslista on esitelty sivustolla ESOK.fi esteetöntä opiskelua. Lisäksi on arvioitu text-, pdf-, Word- ja PowerPoint-tiedostojen saavutettavuutta.

Tarkastuslistaa läpi käymällä on löydytty edellä mainitut puutteet. Siitä huolimatta, ettei lain velvoittamia kriteereitä yhteensä 49 kappaletta ole tähän raporttiin kirjattu voidaan todeta, että sivusto Avustajakeskus.fi täyttää lain vaatimukset saavuttavuuden osalta. Monin paikoin sivustolta löytyy kehittävä, mutta perusasiat ovat kuitenkin kunnossa.

Sivustoon käyttäjätestausta pitää kehittää. Sitä varten kannattaa tilata arviointipalvelu. Ennen arviointipalvelun tilaamista kannattaa kuitenkin korjata edellä mainitut puutteet. Lisäksi sivustoon kannattaa tehdä isompi päivitys, jotta sen saavutettavuutta voidaan parantaa ja virheet korjata.

Korjausehdotukset:

1. Muokataan sivuston tekstejä niin, että kieli on selkeämpää sekä lauseet, otsikot ja kappaleet on lyhyempiä. Pyritään tuottamaan selkokielistä tekstiä sivustolle Avustajakeskus.fi
2. Lisätään keskeisiin ja tärkeisiin kuviin ALT-tekstit eli alternative text (tekstit)
3. Muutetaan sivustolla Avustajakeskus.fi text-, pdf-, Word- ja PowerPoint-tiedostot saavutettavaksi
4. Korjataan sivuston väreissä olevat kontrasti virheet
5. Korjataan sivusto olevat ohjelmointivirheet, jotka haittaavat saavutettavuutta

LÄHTEET

<https://papunet.net>

<https://www.saavutettavasti.fi>

<http://www.esok.fi>

<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi>